

עת"א 31091/04/17 - מיכל אלוני נגד מדינת ישראל - שירות בתי הסוהר

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"א 31091-04-17 אלוני(אסיר) נ' שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים ואח'
תיק חיצוני:

בפני	כבוד השופט ארז יקואל
עותרת	מיכל אלוני (אסיר) ע"י ב"כ עוה"ד אירית חיון
נגד	
משיב	מדינת ישראל - שירות בתי הסוהר

פסק דין

העותרת, אסירה פלילית, מבקשת להתערב בהחלטת המשיב שלא לאפשר לה לצאת את בית הסוהר, באבטחה, לצורך עלייה לקבר בנותיה המנוחות.

רקע

1. העותרת נדונה לשני מאסרי עולם בגין רצח שתי בנותיה המנוחות. העותרת החלה לרצות את מאסרה ביום 10.11.2010.
2. העותרת פנתה לגורמי המשיב בבקשה לאשר לה לעלות לקברן של בנותיה ובקשתה סורבה, מהטעם שהיא איננה עומדת בתנאים המפורטים בהוראות פקודת הנציבות 04.40.01 - "הוצאת אסיר באבטחה מבית הסוהר" (להלן: "הפקודה"). מכאן העתירה שמלפני.

תמצית טענות הצדדים

3. העותרת טוענת כי יש להתערב בהחלטת המשיב. העותרת הדגישה כי מעולם לא פקדה את קבר בנותיה, חרף העובדה שהיא מרצה את עונש מאסרה מזה מעל שבע שנים. הובהר, בהקשר זה, כי העותרת סבלה ממצב נפשי קשה ומיום מעצרה הוחזקה בהשגחה ולעיתים בבידוד ולכן לא יכלה למצות את זכותה לעלות לקבר בנותיה במועדים הנקובים בפקודה. העותרת סבורה כי אין לקבל את עמדת המשיב, לפיה הביקור בקבר בנותיה עלול לגרום לנסיגה משמעותית במצבה הנפשי. הוטעם, בהקשר זה, על פי חוות דעתה של הפסיכולוגית המטפלת ושל ראש תחום עו"ס (להלן: "גורמי הטיפול"), בתקופה האחרונה חלה התייצבות ראשונית במצבה הנפשי של העותרת ובעיבוד העבירה ואין מניעה של ממש מאישור בקשתה. הסנגורית סבורה כי בהתאם לחוות דעתם של גורמי בריאות הנפש של המשיב, אין כל וודאות כי יציאת העותרת לקבר בנותיה תביא לנסיגה במצבה ואין לשלול אף תוצאה הפוכה, לפיה אפשרות להביע חרטה בקבר בנותיה, תסייע



לשיקומה ולייצוב מצבה הנפשי.

4. לגישת המשיב, יש לדחות את העתירה. נטען כי ההחלטה כפי שהתקבלה מצויה במתחם סבירות שיקול הדעת המנהלי המסור לו. המשיב הדגיש, כי בקשת העותרת אינה עולה בקנה אחד עם הוראות הפקודה, שעה שאין המדובר בהשתתפות באזכרה ליום השבעה, ליום השלושים, או לתום שנת האבל הראשונה. המשיב סבור, כי היעדרות לבקשה בניגוד להוראות הפקודה, תחטא לעיקרון השוויון שבין האסירים. המשיב הוסיף וטען, כי אין להתיר לעותרת לצאת לקבר בנותיה, גם מהטעם שיציאה זו עלולה להחמיר את מצבה הנפשי, כדי יצירת סיכון לחייה. עמדת המשיב נסמכת, בין היתר, על חוות דעתם של גורמי הפסיכולוגיה (ר' התייחסות לעתירה מאת מחלקת פסיכולוגיה, חינוך ושיקום, מיום 7.12.17), לפיה לא ניתן לצפות כיצד יציאת העותרת לקבר בנותיה תשפיע עליה חרף הייצוב שחל לאחרונה במצבה הנפשי, לאור קיומן של תנודות קיצוניות במצבה, הגדרתה לאורך מאסרה כאסירה השגחה וטעונת פיקוח והשלב המקדמי שבו מצוי הטיפול. הודגש כי לא ניתן לשלול נסיגה למצב פסיכוטי.

לחלופין, המשיב הוסיף כי אם תתקבל העתירה, יש להורות על הוצאת העותרת בתיאום מלא עם גורמי הטיפול והבטחון, לאחר הכנה מתאימה ותחת ליווי אינטנסיבי.

דין והכרעה

5. עיינתי בטענות הצדדים ובמסמכים שהוגשו לעיוני. לאחר שנתתי לבי למכלול הנסיבות, שוכנעתי כי יש לקבל את העתירה בחלקה. נסיבותיו הייחודיות של העניין הנדון, אינן כוללות מניעה רפואית, או מודיעינית מפני הוצאת העותרת בליווי לקברן של בנותיה המנוחות. התרשמתי כי אין לזקוף לחובת העותרת את העובדה שלא עלה בידה לצאת לקבר בנותיה במועדים המפורטים בפקודה ושוכנעתי כי לא יאה בהוצאתה למטרה זו משום פגיעה בעיקרון השוויון שבין האסירים. בד בבד, ראיתי לנכון לקבל את טענתנו החלופית של המשיב, לפיה הוצאת העותרת תעשה בתיאום מלא עם גורמי הטיפול והבטחון, לאחר הכנה ובליווי הולם. להלן אפרט את הנימוקים שבבסיס קביעותי אלו.

6. כבר נקבע כי תפקידו של בית המשפט הדין בעתירת אסיר אינו להחליף את שיקול דעתה של הרשות בשיקול דעתו שלו. בית המשפט לא יתערב בהחלטות המשיב, אלא במקרים חריגים, בהם נחזה כי נפל פגם בשיקול הדעת המנהלי, כחוסר תום לב, שרירות, התעלמות משיקולים ראויים, התבססות על שיקולים בלתי רלוונטיים והיעדר איזון ראוי בין השיקולים השונים (ר' רע"ב 2416/05 פלוני ז"ל נ' שירות בתי הסוהר (16.8.2007); רע"ב 8326/16 וידובסקי נ' שירות בתי הסוהר (1.1.2017); רע"ב 509/15 נחשתן נ' שירות בתי הסוהר (12.4.2015); רע"ב 4601/97 אנטקלי נ' שירות בתי הסוהר (17.9.97)). על המשיב, ככל רשות מנהלית, מוטלת החובה להפעיל את סמכותו באופן סביר ועל החלטותיו להתבסס על שיקולים ענייניים בלבד (ר' רע"ב 8858/15 סיבוני נ' שירות בתי הסוהר (3.8.01)).

7. עיקרי השיקולים הרלוונטיים להוצאת אסיר באבטחה מבית הסוהר, פורטו במסגרת הפקודה. שיקולים אלו כוללים, בין היתר, אירועים ספציפיים, כהשתתפות בהלוויית קרוב משפחה מדרגה ראשונה; באזכרת השבעה, השלושים ויום השנה; ולהבדיל, ביקור לרגל הולדת בן או בת של האסיר וחגיגת טקס בר/בת המצווה שלהם; הוצאה לצורך נישואים של האסיר, או של קרוב משפחתו (ר' סעיף 4 לפקודה).

יחד עם זאת, בהינתן נסיבות מסוימות ומיוחדות, ראוי המשיב לחרוג מהוראות הפקודה ביחס לאופי האירועים

המצדיקים הוצאה באבטחה (ר' רע"ב 805/15 דנה נ' **שירות בתי הסוהר** (21.4.15); רע"ב 488/14 דנה נ' **שרות בתי הסוהר** (30.03.2014); רע"ב 4748/12 **בוריסוב נ' שירות בתי הסוהר** (8.8.12)).

בנוסף, הוצאת האסיר באבטחה, גם לרגל אחד האירועים הנקובים בפקודה, אינה נתונה לו כזכות, כי אם כפריבילגיה. במסגרת שיקוליו, על המשיב לתת משקל הולם לציפייה הטבעית של האסיר להשתתף באירועי אבל, או שמחה של אדם קרוב. עם זאת, היציאה באבטחה כפופה למגוון שיקולים הקשורים באסיר, במערכת, באופי היציאה, באופי המקום שבו יבקר האסיר וכן באינטרס הציבורי הכולל (ר' רע"ב 844/07 **רביזדה נ' שרות בתי הסוהר** (29.01.2007)).

8. ובהתאמת הדברים לעניינה של העותרת; התרשמתי כי החלטת המשיב שלא לאשר לה לצאת באבטחה לקבר בנותיה המנוחות, חסרה התייחסות מלאה ומאוזנת די הצורך למכלול השיקולים הצריכים לעניין. לאור נסיבותיה הייחודיות של העותרת, אני סבור כי החלטת המשיב פוגעת בה במידה העולה על הנדרש.

9. עיון בעמדת גורמי הטיפול של המשיב, מלמד כי מצבה הנפשי הנוכחי של העותרת מיוצב מזה מספר חודשים; כי היא מאוזנת מבחינה תרופתית ומשתפת פעולה עם גורמי הטיפול; כי היא מתמידה בהגעתה למרכז החינוך; כי היא נמצאת בטיפול פסיכולוגי פרטני, במסגרתו היא מעבדת תכנים הקשורים לבנותיה וכי היא: **"בשלה לעלייה לקבר בנותיה ויכולה לעמוד בכך מבחינה נפשית"** (ר' חוו"ד מאת רת"ע הרשברג, מיום 4.12.17).

10. קיים קושי לקבל את טענת המשיב, לפיה לא ניתן לצפות את אופן השפעת היציאה לקברי בנות העותרת בפועל, מהטעם שלא נערך מחקר אמפירי בנוגע לאמהות רוצחות ומאחר שהעותרת סבלה בעבר מתנודות קיצוניות במצבה הנפשי, באופן העלול להוביל לנסיגה למצב פסיכוטי ולדיכאון. סבורני כי מדובר בחשש ערטילאי, שאינו מבוסס על ממצאים קונקרטיים, כי אם על היעדר מחקרים והיעדר נתונים מוחשיים ביחס לאופן השפעת היציאה על העותרת. מדובר, לדידי, בחשש כללי - אינהרנטי, הנלווה ליציאות רבות של אסירים ולא מצאתי בו את העצמה הנדרשת כדי לשלול את בקשת העותרת לגופה. במיוחד כך, שעה שעמדת גורמי הטיפול הנ"ל תומכת בגישת העותרת.

11. המשיב לא הבהיר כיצד עמדתו מתיישבת עם עמדת גורמי הטיפול, או מדוע יש להעדיף את חשש ערטילאי על פני העמדה המבוססת והמנומקת לפיה העותרת בשלה לבקר בקבר בנותיה. בנסיבות אלו, מקובלת עליי עמדת העותרת, לפיה עצם קיומו של ספק מסוים, שאינו מבוסס על חשש ממשי, או על נתונים מוצקים, אינו אלא ספק בעלמא שאינו זר למקרים רבים בהם נדרש המשיב להוציא אסירים בליווי. סבורני כי לא די בספק שכזה כדי להאפיל על עמדתם המנומקת של גורמי הטיפול.

12. כנזכר, עמדת גורמי הפסיכולוגיה עליה נסמך המשיב, מבוססת על היעדר מחקר אמפירי בנושא אמהות רוצחות ועל תופעות נפשיות שמהן סבלה העותרת בעבר. המשיב לא הבהיר מתי ייערך מחקר אמפירי שעליו יחא ניתן לבסס עמדה פסיכולוגית מנומקת. המשיב לא הטעים אף האם נעשים מחקרים כאמור והאם ניתן להעריך את פרק הזמן הדרוש לשם גיבוש הממצאים שיאפשרו לשלול את אותו חשש המבוסס על היעדר מחקרים, כאמור.

בנסיבות אלו, סבורני כי הותרת העותרת בציפייה למחקרים, שספק אם יתממשו בטווח הנראה לעין, איננה מידתית.

אשר לחשש מפני הישנות תופעות נפשיות שהתרחשו בעבר, לא איתרתי הסבר מספק לשאלה מדוע יש בתופעות אלו כדי לגבור על עמדת גורמי הטיפול. גם כאן, נחזה כי עמדת המשיב מבוססת בעיקרה על חשש ערטילאי, מבלי שהובהר מהו פרק הזמן שבו יש לחשוש מהישנות תופעות שהתקיימו בעבר ומהם הגורמים המנתקים חשש שכזה. בנסיבות אלו, לא ברור מדוע החליטו גורמי המשיב להעניק לחשש זה משקל כה גבוה, המשיג את עמדתם הברורה של גורמי הטיפול. לפיכך, שוכנעתי כי אין מניעה של ממש לאמץ את עמדת גורמי הטיפול.

13. אשר לטענת המשיב בדבר הפגיעה בעיקרון השוויון, לא נסתרה טענת העותרת לפיה הוצאתה במועדים הנקובים בפקודה נבצרה ממנה עקב מצבה הנפשי ושהותה תחת השגחה, או בבידוד. כמו כן, הפניתי גם למקרים שאינם נמנים על הפקודה, המאופיינים בנסיבות מיוחדות, בהם רשאי המשיב להיעתר לבקשת אסיר בדבר הוצאה בליווי.

14. בהינתן שעד כה נמנעה הוצאת העותרת לקבר בנותיה ובהינתן כי מדובר בהזדמנות הראשונה שבה יש ביכולתה לעלות לקבר בנותיה, בחלוף מעל שבע שנים מפטירתן, סבורני כי מדובר בנסיבות מיוחדות המצדיקות את קבלת העתירה. בנוסף, נחזה כי עמדת העותרת ונסיבותיה הפרטניות, מתיישבות עם הציפייה של כל אדם לקחת חלק באירועים בעלי משמעות בחייהם ובמותם של קרובי משפחתו (ר' רע"ב 844/07 הנ"ל).

15. לאור המקובץ - העתירה מתקבלת, במובן זה שהמשיב יפעל להוצאת העותרת בליווי לקברן של בנותיה המנוחות. המשיב יוודא כי הוצאת העותרת תעשה בתיאום מלא עם גורמי הטיפול והבטחון, לאחר הכנה מתאימה ובליווי הנדרש.

לידיעת הצדדים.

ניתן היום, כ"ח טבת תשע"ח, 15 ינואר 2018, בהעדר הצדדים.